

Motion till riksdagen 2019/20:3602

av **Ulf Kristersson m.fl. (M)**

med anledning av prop. 2019/20:100 2020 års ekonomiska vårproposition

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen godkänner de förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut	1
Inledning	3
Utgångspunkter för den ekonomiska krishanteringen	4
1 Rädda de svenska jobben	5
1.1 Krisen slår hårdast mot redan utsatta grupper på arbetsmarknaden	5
1.2 Moderaternas ekonomiska strategi för att rädda jobben	7
1.2.1 Slopade arbetsgivaravgifter och egenavgifter	8
1.2.2 Heltidspermittering	9
1.2.3 Stöd för fasta kostnader till följd av inkomstbortfall	9
2 Plan för att öppna upp ekonomin	10
2.1 Internationella exempel	10
2.1.1 WHO:s riktlinjer för att kunna öppna upp ekonomin	10
2.1.2 Europeiska unionen	10
2.2 Sveriges exitstrategi	11
2.2.1 Tydliga kriterier för när smittspridningen är tillräckligt kontrollerad så att ekonomin kan öppna	12
2.2.2 Investeringsprogram för ökad testkapacitet	13

2.2.3 Utbyggd vårdkapacitet	15
3 Hela samhället ska fungera – även i kris	16
3.1 Resurser till välfärden	16
3.2 Resurser till rättsväsendet	17
3.2.1 Fler poliser genom högre lön och betald polisutbildning	18
3.2.2 Förstärk hela rättsväsendet – satsning på Åklagarmyndigheten, domstolarna och Kriminalvården	18
3.2.3 Särskild satsning mot våld i hemmet	19
4 Offentliga finanser	20
4.1 Sveriges offentliga finanser och förväntad utveckling	20
4.2 Den ekonomiska politiken bör utformas för en uthållig statsskuldslnivå	24

En ny ekonomisk strategi för att rädda de svenska jobben – Moderaternas ekonomiska vårmotion 2020

Inledning

De politiska beslut som fattas under våren kommer att prägla hela det svenska 20-talet. Vilken framtid ska de som i dag går i skolan kunna se fram emot? Hur ska de integrationsproblem som var stora redan innan coronapandemin lösas om hela branscher nu slås ut? Hur ska Sverige, som hade lägst tillväxt per person i hela EU redan före krisen, kunna finansiera den välfärd vi alla vill ska finnas där när vi som mest behöver den? I den här vårmotionen föreslår Moderaterna ett strategibyte för att rädda jobben – så att ekonomins återhämtning kan ske snabbare.

Den viktigaste uppgiften här och nu är alltså att hindra smittspridning och att ge sjukvården de bästa förutsättningarna att vårda sjuka. Samtidigt är en sak glasklar; gör inte politiken allt som går för att rädda svenska jobb nu, i krisens akuta skede, riskerar vi massarbetslöshet och att Sverige går in i en djup och långvarig recession, i nästa skede.

Den ekonomiska krisen har slagit snabbt, hårt och brett. Mellan den 1 mars och 24 april blev över 100 000 svenskar arbetslösa. Under samma period varslades även fler än 60 000 personer om uppsägning, vilket är de högsta varseltalen någonsin. April månad innebär också rekord i antal konkurser för hela 2000-talet. Familjeföretag som funnits i flera generationer har fått se alla intäkter förvinna över en natt. Det är inte deras fel. Det är inte dåliga investeringar eller smartare konkurrenter som slår ut dem. I vanliga fall skulle deras tjänster och produkter efterfrågas. Men det här är ingen vanlig kris, det är en pandemi. Och därför krävs ett helt annat angreppssätt. Vi moderater tänker inte ge oss när det gäller detta. Vi vill gå längre än regeringen. Vårt förslag till strategibyte innebär satsningar på 100 miljarder kronor per månad – för att rädda de svenska jobben.

Utgångspunkten är att åtgärderna ska vara rejäla och lösningarna enkla. Moderaternas strategi för att rädda jobben innebär helt slopade arbetsgivaravgifter och egenavgifter i två månader. Den innebär att företagen ges möjlighet till korttidspermittering på heltid. Och att staten går in och täcker fasta kostnader för företag med inkomstbortfall som uppstår till följd av coronakrisen.

Det är omöjligt att sätta ett datum för när den akuta fasen av krisen är över. Det är dock inte bara möjligt – utan helt nödvändigt, att redan nu bygga upp en exitstrategi för vad som behöver göras för att vi ska kunna öppna upp den svenska ekonomin. Moderaterna pekar i denna vårmotion på tre huvudsakliga områden där den ekonomiska politiken behöver växla upp. Det handlar om att få smittspridningen under kontroll, att utöka den svenska testningen och att bygga ut sjukvårdens kapacitet.

Hela samhället ska fungera – även i kris. De samhällsproblem Sverige hade innan pandemin har inte försvunnit. Tvärtom. Välfärden är under än större press och dess finansiering är än mer otillräcklig till följd av krisen. I Moderaternas vårmotion föreslås att resurserna till välfärden ökar med 5 miljarder kronor, vilket sammantaget innebär att de generella statsbidragen till välfärden skulle öka med 27,5 miljarder kronor under 2020. Det möjliggör särskilda insatser för personalen som nu står i frontlinjen under coronakrisen, täcker upp för det kraftiga fallet i skatteintäkter och ser till att välfärden inte behöver stå tillbaka bara för att Sverige är i kris.

Antalet skjutningar ökar jämfört med samma period förra året. Samtidigt som rekordmånga platser står tomma på polisutbildningen. Moderaternas vårmotion beskriver våra förslag för att göra polisyrket mer attraktivt genom höjda polislöner och betald polisutbildning.

En nedslående effekt av coronakrisen är att våld i nära relationer ökar. I denna vårmotion gör Moderaterna bl.a. en särskild satsning på landets kvinnojourer för att de ska kunna öka sina stödinsatser.

De beslut som fattas – och inte fattas – de närmaste veckorna kommer att påverka oss alla under hela 20-talet. Att begränsa smittspridning och ge sjukvården rätt förutsättningar att vårda sjuka är politikens viktigaste uppgift och helt avgörande för när vi kan återgå till något som liknar ett normaltillstånd. Att dämpa krisens effekter på ekonomin är helt avgörande för vilket tillstånd det blir. Därför behöver Sverige byta strategi. För att rädda jobben.

Utgångspunkter för den ekonomiska krishanteringen

De ekonomiska åtgärderna för att hantera coronakrisens effekter delas upp i tre faser.

- I den första fasen – vilken Sverige befinner sig i nu – handlar det om att motverka det fria fallet i ekonomin, att rädda jobb samt att förhindra konkurser. I denna fas är åtgärderna inriktade på att så många jobb som möjligt ska kunna övervintra.
- I den första fasen handlar det också om att säkerställa att det finns resurser att utöka vård- och testkapacitet. Detta i syfte att dels kunna ge den vård som behövs, dels kunna hantera, spåra och övervaka den nuvarande smittspridningen. Utbyggd vård- och testkapacitet gör det också möjligt att bygga upp motståndskraft inför en möjlig andra våg av smittspridningen.
- Det är också viktigt att de resurser som skjuts till sjukvården och äldreomsorgen är tillräckliga för att klara kostnader kopplade till covid-19. Pandemin ska inte medföra kraftiga besparingar inom andra delar av den kommunala och regionala verksamheten. Om staten inte ger tillräcklig kompensation för extraordinära kostnader riskerar det medföra att ökningen av arbetslöshet i den privata sektorn förstärks av ökad arbetslöshet från den offentliga sektorn, vilket ytterligare förstärker den ekonomiska nedgången.
- *I den andra fasen* handlar det fortsatt om att motverka arbetslöshet och hålla uppe sysselsättningen samt att återstarta ekonomin genom stimulanspaket. Det är viktigt att åtgärderna som genomförs är strukturellt riktiga samt tillväxtdrivande för att lägga grunden för en stabil återhämtning. Reformerna som kan vara aktuella är strukturellt riktiga förstärkningar av hushållens ekonomi, reformer för att underlätta för omställningen, samt tidigareläggande av genomförbara infrastrukturinvesteringar. Även i denna fas finns troligen behov av att skjuta till ytterligare resurser till kommuner och regioner, för att hålla uppe sysselsättningen i ekonomin.
- *I den tredje fasen* är fokus att säkerställa en långsiktigt hög tillväxtbana. Reformerna för höjd kvalitet i utbildningsväsendet samt förbättringar av Sverige som investeringsland är aktuella i denna fas. Även reformer för att hantera integrationsproblemen kommer fortsatt att vara viktiga.

Moderaternas ekonomiska vårmotion fokuserar på hur Sverige bör hantera den första fasen och vilka förberedelser som bör göras för att kunna gå över till den andra fasen.

Utöver de förslag för att rädda de svenska jobben som Moderaterna redan har presenterat återfinns följande kostnadssatta förslag i den ekonomiska vårmotionen.

Tabell 1 Kostnadssatta förslag i den ekonomiska vårmotionen utöver redan presenterade förslag för att rädda de svenska jobben

Förslag	(miljoner kr)
Investeringsprogram för ökad testning	6 000
Resurser för att täcka extraordinära kostnader för covid-19	5 000
Ökade generella resurser till välfärden	5 000
Ökade resurser till kvinnojourerna	100
SUMMA	16 100

1 Rädda de svenska jobben

Ju fler jobb som kan räddas nu – desto snabbare blir ekonomins återhämtning. Krisen kommer att få stora effekter på ekonomin oavsett hur staten agerar. Men den ekonomiska politiken kan påverka både hur djup krisen blir, hur utdragen återhämtningen blir och hur bördorna fördelas. Moderaterna anser att stora ansträngningar ska göras för att den svenska produktionsapparaten, svenska industri- och tjänsteföretag, kommer så oskadda ur krisen som möjligt. Om de anställda fortfarande är anställda, om underleverantörer och kunder finns kvar och övriga produktionsfaktorer är intakta kommer återstarten att gå mycket fortare och den långsiktiga kostnaden för krisen bli mindre. Vi är övertygade om att det är det samhällsekonomiskt mest lönsamma. Dessutom är ett närmast totalt intäktsbortfall inte något som någon kunnat förutse eller förbereda sig för. Det går därför inte att hävda att det finns någon form av rättvisa för de som drabbas. Därför anser vi att det mest effektiva och det mest rättvisa är att staten tar en betydligt större del av de kostnader som krisen ger upphov till.

1.1 Krisen slår hårdast mot redan utsatta grupper på arbetsmarknaden

Den pågående pandemin ger nu tydliga avtryck på den svenska arbetsmarknaden, och arbetslösheten ökar i snabb takt. Detta riskerar att få mycket allvarliga konsekvenser. Det gäller inte minst för dem som redan tidigare befunnit sig utanför arbetsmarknaden och som nu riskerar permanent utanförskap. Redan före coronakrisen försörjde sig en av sju i arbetsför ålder i Sverige helt på bidrag.

Trots den långvariga högkonjunkturen med rekordhög sysselsättning bland många grupper har antalet långtidsarbetslösa ökat i Sverige. Under hösten 2019 hade närmare 150 000 arbetslösa varit utan arbete i mer än ett år. Även antalet arbetslösa som varit utan arbete ännu längre tid ökade. Prognoser visar också att antalet långtidsarbetslösa väntades öka till de klart högst uppmätta nivåerna efter millennieskiftet redan innan coronakrisen var ett faktum. Sammantaget visar detta att Sverige även före krisen hade stora problem på arbetsmarknaden. Problem som nu förvärras och riskerar att bestå under lång tid.

De flesta bedömare tycks eniga om att arbetslösheten når 10 procent under sommaren. Regeringens prognoser visar också att arbetslösheten riskerar att stiga till

13,5 procent i år om pandemins effekter blir utdragna. Inbromsningen på arbetsmarknaden är tydlig. Mellan den 1 mars och 24 april blev närmare 100 000 svenskar arbetslösa. Under samma period varslades även 60 000 personer om uppsägning, vilket är de högsta varseltalen någonsin. Utvecklingen framöver beror på hur långvarig krisen blir, men också på omfattningen av krisåtgärderna. Moderaternas strategi baseras på det faktum att ju mer vi investerar i krisåtgärder nu, desto mer finns kvar av jobb och företag när smittspridningen är under kontroll. Desto snabbare blir också återhämtningen.

Den minskade efterfrågan på arbetskraft innebär att den långvariga arbetslösheten framför allt riskerar att öka bland dem som är nya på arbetsmarknaden och bland dem som varit utanför under lång tid. Många av de jobb som kan komma att försvinna finns exempelvis i branscher med viktiga instegsjobb för invandrare, men också för ungdomar. Det stora antalet personer som redan innan krisen varit arbetslösa kommer nu att få det ännu svårare i konkurrensen om jobben och riskerar att hamna i ett permanent utanförskap.

En nyligen publicerad studie från Entreprenörskapsforum visar att det ekonomiska utanförskapet före coronakrisen är betydligt mer omfattande än vad den officiella sysselsättningsstatistiken visar. Detta gäller inte minst bland invandrare.

Sverige har under lång tid haft hög invandring och i dag är andelen invandrade nästan 20 procent av befolkningen. En stor andel av dessa har aldrig etablerat sig på den svenska arbetsmarknaden, vilket medfört att Sverige har bland de högsta sysselsättningsgapen i Europa mellan inrikes födda och invandrade. Historiskt har det igenomsnitt tagit sju till åtta år för 50 procent av flyktingarna i arbetsför ålder att nå sysselsättning. Självförsörjningsgraden är dock betydligt lägre än sysselsättningsgraden. Nya siffror visar att det tar omkring 13 år innan hälften av invandrarna kan försörja sig själva. Det betyder att stora delar av den invandrade befolkning som finns i Sverige i dag inte är självförsörjande. Detta under en högkonjunktur som nu tagit slut.

Vi vet också att det är de invandrade kvinnorna som har det allra svårast. En majoritet av kvinnorna från de största asylländerna hade enligt SCB under förra året en inkomst på noll kronor. Det finns nu anledning att tro att de invandrade kvinnornas möjlighet till egen försörjning kommer att försvåras ytterligare.

De ekonomiska effekterna av den pågående coronakrisen kommer att göra en redan svår situation än svårare. Tidigare kriser, både den i början på 90-talet och den globala finanskrisen, har medfört tydliga och långsiktiga ekonomiska försämringar för dem med sämst förutsättningar på arbetsmarknaden. Men aldrig tidigare har förutsättningarna för dessa grupper varit lika dåliga redan innan en kris slog till. Sverige riskerar nu utbredd arbetslöshet som kommer att drabba de som redan i dag står långt från arbetsmarknaden eller som är nya i vårt land allra hårdast. Vikten av kraftfulla åtgärder för att förhindra, och bryta, utanförskap har aldrig varit större. En viktig grundprincip för de integrationsåtgärder som görs efter den akuta krisen bör vara att tydligt ta sikte på självförsörjning. En bättre integrationspolitik, med språkkrav och förändringar av bidragssystemen som viktiga hörnstenar, behöver så fort som möjligt komma på plats. Inte minst för att färre barn ska växa upp och ärva sina föräldrars utanförskap.

1.2 Moderaternas ekonomiska strategi för att rädda jobben

Det är ingen vanlig kris som nu slår ut svenska jobb. Under de senaste 30 åren har Sverige genomgått tre större kriser med negativa effekter på ekonomin. Alla tre har startat med obalanser i ekonomin, ofta inom kreditmarknaderna.

- 90-talskrisen bröt ut till följd av spekulationer inom fastighetsbranschen som sedan spred sig in i det finansiella systemet till följd av kreditförluster. En långvarigt dysfunktionell svensk ekonomi ledde även till att krisen blev såväl långvarig som djup.
- It-bubblan byggdes upp till följd av spekulation i it-bolag och sprack när orealistiska förväntningar inte kunde infrias.
- Finanskrisen bröt ut till följd av skuldproblem på den amerikanska bostadsmarknaden som spreds vidare in i det globala finansiella systemet. När denna turbulens sedan slog in över dysfunktionella europeiska ekonomier blev krisen till en bred eurokris.

Bubblor, spekulationer på kreditmarknaderna och dysfunktionella ekonomier – ett mönster som går igen när det gäller vad som i vanliga fall utlöser ekonomiska kriser. Så är dock inte fallet den här gången. Det Sverige nu står inför är snarare att likna vid en naturkatastrof och därför bör fokus på krispolitiken vara att ekonomin ska kunna övervintra och att vi sedan när ekonomin öppnas upp kan lägga all kraft på att lösa de strukturella problem vi redan vet att Sverige har. Vi gick ju exempelvis in i den här krisen med en arbetslöshet som var en av EU:s högsta och en tillväxt som var EU:s lägsta per capita. De underliggande problemen som orsakade hög arbetslöshet och låg tillväxt har inte försvunnit utan har snarare förstärkts.

Att det är en svår kris och en ny situation Sverige nu står inför är vi ödmjuka inför. Men Moderaternas utgångspunkt, när det gäller att rädda svenska jobb, är att hellre göra för mycket än för lite. Moderaterna är därför redo att gå betydligt längre för att rädda jobb än regeringen. Görs inte tillräckligt nu så riskerar både människor, företag och hela branscher att slås ut och Sverige skulle då få massarbetslöshet och gå in en djup och långvarig recession. En extrem situation kräver, som beskrivits tidigare, en helt annan strategi än vi använt vid tidigare kriser. I denna vårmotion presenteras en ny strategi som innebär att staten går in med tydligare direkta stöd under den akuta fasen för att överbrygga den akuta krisen. Det innefattar bl.a. helt slopade arbetsgivaravgifter och egenavgifter. Att korttidspermittering på heltid möjliggörs. Och att staten betalar de fasta kostnaderna för de företag som sett inkomsterna rasa.

De senaste veckorna har många viktiga beslut för att rädda jobb fattats i riksdagen. Att företagen får uppskov med betalningar av arbetsgivaravgifter, källskatt och moms förbättrar många företags likviditetssituation. För många företag är detta dock inte tillräckligt. Svenska företag betalar varje månad ca 100 miljarder kronor i löneutgifter och utöver dessa och utgifter för insatsvaror såsom råvaror och handelsvaror betalas ytterligare omkring 160 miljarder kronor månatligen i externa kostnader.

Eftersom uppskoven ska betalats tillbaka med ränta om ett år kommer företag till exempel inte att kunna behålla anställda om framtiden är så oviss som nu. Det är inte heller självklart, eller ens troligt, att intäktstappet under det första halvåret kommer att kompenseras med en tillräckligt stor uppgång under det andra halvåret. För dessa företag kommer återbetalningen att bli mycket svår att klara av. För ett stort antal företag är problemet inte bara likviditet utan i allt större utsträckning soliditet, alltså företagets långsiktiga överlevnadsförmåga. Dessutom ökar bolagets skulder till staten.

Eftersom skatteskulder har högst prioritet i en konkurs kan dessa lån också göra det svårare att få andra lån, eftersom andra långivare är efterställda staten.

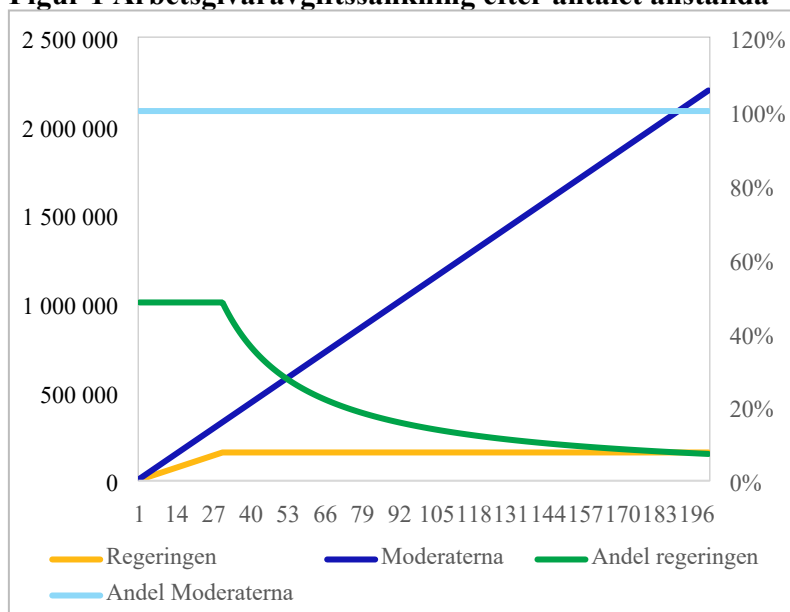
Det behövs därför också åtgärder för att minska företagens förluster om omfattande uppsägningar ska kunna begränsas. Eftersom krisen drabbar näringslivet brett och åtgärderna behöver komma på plats snabbt bör åtgärderna i huvudsak vara generella.

1.2.1 Slopade arbetsgivaravgifter och egenavgifter

För de flesta företag är lönekostnaderna de största utgifterna. Uppskoven som hittills kommit på plats, tillsammans med de sänkta arbetsgivaravgifter som regeringen genomfört, lättar på likviditetsproblemen men är inte tillräckliga. Krisen är så bred att det är få företag som inte har drabbats alls. Antingen av att konsumenternas efterfrågan på företagens varor och tjänster har minskat, att leveranserna för utlandet uteblivit och därmed stoppar produktionen – eller av att den allmänna oron minskat företagens investeringar och inköp. Detta är en generell ekonomisk kris, och då behövs också generella åtgärder. Stödet till företagen måste vara enkelt och rejält för att få bäst effekt. Givet att krisen slår så brett och drabbar de flesta arbetsgivare anser Moderaterna att inga arbetsgivaravgifter ska betalas in under två månader.

Regeringens sänkning av arbetsgivaravgifterna är begränsad till små företag. Medelstora företag får bara tillbaka några enstaka procent av arbetsgivaravgifterna med regeringens politik. Med förslaget i denna vårmotion får de tillbaka hela arbetsgivaravgiften. Inga företag, inte ens de små, får tillbaka mer än två tredjedelar av arbetsgivaravgifterna med regeringens förslag. Med Moderaterna får de tillbaka hela arbetsgivaravgiften. Företag som betalar medellön får inte ens tillbaka hälften av arbetsgivaravgifterna med regeringens nedsättning. Med Moderaterna får de tillbaka hela arbetsgivaravgiften. För ett genomsnittligt, litet företag är Moderaternas injektion dubbelt så stor. För ett medelstort företag 10 eller 20 gånger så stor. Det skulle göra skillnad på riktigt.

Figur 1 Arbetsgivaravgiftssänkning efter antalet anställda

Källa: Egna beräkningar.

Många av Sveriges egenföretagare gynnas inte av de åtgärder som hittills genomförts och som föreslås i regeringens vårmotion. De omfattas inte av systemet för

korttidsarbete och kommer att få svårt att få lån. Samtidigt är det många vars livsverk hotas till följd av coronakrisen och som inte kan få tillgång till a-kassa innan företaget har gjorts vilande. För att underlätta deras situation föreslår Moderaterna att inga egenavgifter betalas in under två månader.

1.2.2 Heltidspermittering

Syftet med stödet för korttidsarbete, även kallat korttidspermittering, är att företag som drabbas av en extern oförutsedd kris, som exempelvis covid-19, ska ha ekonomiska möjligheter att behålla sin personal och kunna växla upp snabbt igen när läget förbättras. Svårigheterna ska alltså vara orsakade av ett förhållande utom arbetsgivarens kontroll och specifikt drabba företagets verksamhet.

Arbetsgivare kan få stöd i sex månader, med möjlighet till förlängning i ytterligare tre månader. Lönetaket för stödet är 44 000 kronor i månaden. Det fanns från början tre fasta nivåer för arbetstidsminskning: 20, 40 eller 60 procent som innebar minskade kostnader med 19, 36 respektive 53 procent för arbetsgivaren i de tre olika fallen. Regeringen har därefter utökat stödet till korttidsarbete till att omfatta även en permittering motsvarande 80 procent.

Utökningen av permitteringen till 80 procent är välkommen eftersom det ökar flexibiliteten i systemet. Inom flera branscher är det dock svårt att permittera på deltid och det behövs därför ett system som tillåter att viss personal permitteras i större utsträckning, medan annan personal kan jobba vidare. Det är nu centralt att så många som möjligt behåller sina anställningar och sin förankring i arbetsmarknaden. Moderaterna vill därför att stödet till korttidsarbete utvidgas till att också gälla heltidspermitteringar. Det innebär att stödet blir mer flexibelt och kan anpassas efter fler arbetsgivares behov.

I den här vårmotionen föreslås därför att stödet till korttidsarbete utvidgas till att också göra det möjligt att heltidspermittera, där staten står för 75 procent av kostnaden. Arbetsgivare och arbetstagare delar på resten av kostnaden.

1.2.3 Stöd för fasta kostnader till följd av inkomstbortfall

Intäktsbortfallet för många företag är nu så stort att stödet för att hantera lönekostnaderna behöver kompletteras med ett stöd som täcker upp för de fasta kostnaderna. Moderaterna föreslår därför i denna vårmotion att företag ska kunna få ersättning för att täcka sina fasta kostnader under tre månader.

Liknande system finns på plats i Norge och Danmark. Moderaternas förslag är modellerat efter hur ersättningar betalas ut i s.k. avbrottsförsäkringar som ersätter fasta kostnader som t.ex. löner, sociala avgifter, lokalhyror, kostnader för elektricitet och telefoni vid till exempel en nyckelanställds sjukdom eller epidemiavbrott (gäller dock inte denna typ av pandemi). Företaget får ersättning för intäktstappet i april så att det har täckning för sina fasta kostnader. Ett företag som normalt har intäkter på 1 miljon och fasta kostnader på 800 000 kronor per månad och som får ett intäktstapp på 30 procent, skulle då få 100 000 kronor per månad från staten. Andra direkta krisstöd såsom sänkta arbetsgivaravgifter och permitteringsersättning avräknas. Genom att ersättningen beräknas för en månad som redan passerats minimeras företagets möjligheter att påverka den ersättning som ges. I arbetet med att utforma stödet bör ett tak för den maximala storleken på det totala direktstödet ses över.

Via ett automatiskt system där företagens bokföring görs tillgänglig för Skatteverket räknas en ersättning ut för varje företag. Överföringen sker via skattekontot. En mer genomarbetad coronaredovisning kommer att krävas när väl krisen är slut för att undvika fusk och överutnyttjande, men först när krisen är över. En omfattande granskning kommer att genomföras av Skatteverket i syfte att identifiera fusk.

Bidraget är inte ett lån utan en intäkt som minskar företagets förlust och därmed stärker både likviditet och soliditet. Företagen kommer alltså jämfört med lån att ha starkare förutsättningar att överleva även när den akuta krisen är över. Företag som tar emot stöd kommer inte att få göra utdelningar under 2020. Koncernbidrag bör dock vara möjligt.

2 Plan för att öppna upp ekonomin

Det är omöjligt att sätta ett datum för när den akuta fasen av den här krisen är över. Det är dock möjligt och nödvändigt att redan nu bygga upp en exitstrategi som tydliggör vad som behöver vara uppfyllt för att vi över tid ska kunna öppna upp den svenska ekonomin. Moderaterna ser i det hänseendet tre huvudsakliga områden där den ekonomiska politiken behöver växla upp. Det handlar om att få på plats kriterier för när smittspridningen kan bedömas vara under kontroll, att kraftigt utöka den svenska testningen och att säkerställa att resurser finns för att bygga ut sjukvård och omsorg.

2.1 Internationella exempel

Många andra länder brottas med samma problematik som Sverige. Givet att smittspridningen är ett globalt problem bör Sverige ta inspiration från internationella resonemang vad gäller hur en plan för att öppna upp ekonomin kan utformas.

2.1.1 WHO:s riktlinjer för att kunna öppna upp ekonomin

WHO publicerade i början av april en uppdaterad strategi för att hantera pandemin. En central del av den uppdaterade strategin var vilka parametrar världens länder bör ta hänsyn till innan en lättnad av restriktionerna kan bli aktuell. Dessa listas nedan.

1. Att smittspridningen i landet är under kontroll.
2. Att sjukvården har kapacitet att upptäcka, testa, isolera och vårda varje fall och varje kontakt.
3. Att risken för smitta är minimerad på känsliga platser som vårdinrättningar och vårdhem.
4. Att det finns förebyggande åtgärder i skolor, på arbetsplatser och andra ställen där människor måste kunna vistas.
5. Att risken för smitta från andra länder kan hanteras.
6. Att alla delar av samhället är fullt utbildade och beslutsamma att följa de nya reglerna.

2.1.2 Europeiska unionen

EU-kommissionen och Europeiska rådet presenterade i mitten av april en exitstrategi för hur medlemsländerna successivt kan lätta på krisrestriktionerna. Strategin utgår i stor

utsträckning från WHO:s rekommendationer. I strategin listar EU-kommissionen och Europeiska rådet tre huvudsakliga kriterier som bör beaktas när länderna bedömer om det är dags att lätta på restriktionerna:

1. Epidemiologiska kriterier som visar att antalet fall som kräver sjukhusvård och/eller antalet nya fall har minskat stadigt och stabiliserats under en längre tid.
2. Tillräcklig kapacitet i sjukvården t.ex. i fråga om vårdplatser, läkemedel och utrustning.
3. Lämplig övervakningskapacitet, bl.a. kapacitet för testning i stor skala för att snabbt upptäcka och isolera smittade personer samt kapacitet att spåra och kartlägga smittade personer.

Kommissionen och rådet listar även kompletterande åtgärder att beakta för alla medlemsländer:

1. Samla in data och utveckla ett robust rapporteringssystem. Det är viktigt att folkhälsomyndigheterna på ett enhetligt sätt samlar in och delar data på nationell och regional nivå för att man bättre ska kunna hantera upphävandet av åtgärderna.
2. Skapa ett regelverk för kontaktspårning och varning med hjälp av mobilappar som följer dataskyddsbestämmelserna.
3. Utöka testningskapaciteten och standardisera testerna. Snabb och tillförlitlig testning är avgörande för att snabbt ställa diagnos och mäta befolkningens immunitet. Kommissionen har lagt fram riktlinjer för coronavirustester.
4. Stärka sjukvårdens kapacitet och resiliens. Det behövs för att man ska kunna hantera den förväntade ökningen av antalet smittade efter att ha lättat på restriktionerna.
5. Öka tillgången på sjukvårds- och skyddsutrustning. EU-kommissionen stöttar medlemsländerna genom att lagra och distribuera förnödenheter och utrustning genom rescEU och gemensam upphandling.
6. Snabbt utveckla och börja använda vacciner, behandlingar och läkemedel. Utvecklingen av ett säkert och effektivt vaccin är avgörande för att sätta stopp för coronautbrottet. EU har investerat 47,5 miljoner euro för 17 olika projekt för vaccin och behandling via EU:s forskningsprogram Horisont 2020.

2.2 Sveriges exitstrategi

En svensk exitstrategi bör utgå från de internationella rekommendationerna från exempelvis Världshälsoorganisationen samt EU-kommissionen och Europeiska rådet och ta lärdom från de länder där arbetet med att formulera en exitstrategi har kommit längre. Att etablera en exitstrategi är ingen garanti för att coronakrisen får ett snabbt förlopp med ett snabbare avslut men det skulle ge en tydlighet i hur den ekonomiska politiken samverkar med smittskyddsstrategin. Genom att tydliggöra vilka smittskyddskriterier som styr utvecklingen av de ekonomiska restriktionerna skapas en förutsebarhet för den ekonomiska politiken. Denna förutsebarhet saknas i regeringens nuvarande ekonomiska krishantering.

För även om vägen tillbaka till normaltillståndet blir mycket lång är det tydligt att dagens restriktioner inte kan pågå hur länge som helst. Det behövs därför en kontinuerlig bedömning av huruvida de fortfarande är välavvägda i takt med att kunskaperna om coronaviruset och covid-19 ökar. Det är nödvändigt att skapa en strategi för det skede då Sverige kan återstarta ekonomiska och sociala aktiviteter och samtidigt

minimera effekterna på människors hälsa och inte överbelasta hälso- och sjukvårdssystemen.

Målsättningen med den svenska exitstrategin bör vara att närmare knyta samman den svenska smittskyddsstrategin med den ekonomiska krisbekämpningen. Självfallet ska insatserna för att bekämpa smittspridningen ha företräde, men regeringen behöver bli tydligare i hur den ekonomiska krisbekämpningen samordnas med den övergripande smittskyddsstrategin.

Den svenska exitstrategin bör enligt Moderaterna vila på tre ben:

- tydliga kriterier för när smittspridningen är tillräckligt kontrollerad så att ekonomin kan öppna upp
- utbyggd testkapacitet
- utbyggd vårdkapacitet.

2.2.1 Tydliga kriterier för när smittspridningen är tillräckligt kontrollerad så att ekonomin kan öppna

Många länder runt om i världen ser nu över hur restriktionerna ska kunna rullas tillbaka utan att riskera en kraftig ökning av smittspridningen. Utifrån de internationella erfarenheter som finns bör den svenska regeringen presentera egna kriterier för vilken utveckling som möjliggör att ekonomin kan öppnas upp igen. Det är självfallet så att en minskad smittspridning och en minskning av antalet bekräftade fall kommer att vara kärnan i denna typ av kriterier men för att skapa en robusthet behövs mer detaljerade kriterier för bättre kunna anpassa den ekonomiska politiken till smittspridningsläget.

De uppsatta kriterierna är att se som en styråra för planeringen av den ekonomiska politiken, men det är ingen garanti för att det i närtid går att sätta upp exakta datum kring när olika restriktioner kan komma att rullas tillbaka.

Svenska kriterier som grunden för en exitstrategi

I dagsläget är det oklart vilken typ av utveckling som styr den svenska regeringens agerande vad gäller hur den ekonomiska politiken anpassas till den svenska smittskyddsstrategin. Därför krävs ett strategiskifte. Den svenska regeringen bör således, i samråd med expertmyndigheterna, ta fram och presentera tydliga kriterier för när de svenska restriktionerna kan öppna så att det blir tydligt och förutsebart hur smittskyddsstrategin förhåller sig till den ekonomiska.

De svenska kriterierna bör exempelvis utgå från

- när en långvarigt ihållande nedåtgående trend i antalet bekräftade fall kan etableras
- antalet tillgängliga IVA-platser i förhållande till aktuella och förväntade fall
- sammantagen testkapacitet och att andelen positiva testresultat är sjunkande.

I arbetet med exitstrategin bör utrymmet för eventuella regionala skillnader ses över – för det fall sådana skulle bedömas som lämpliga med hänsyn till den fortsatta smittspridningen.

För att ännu enklare kunna anpassa den ekonomiska politiken bör Sverige även knyta en ekonomisk-politisk expertgrupp till smittskyddsarbetet. I Norge har man tillsatt en sådan grupp och det har gjort att den norska regeringen har ett betydligt mer genomarbetat beslutsunderlag för hur den ekonomiska politiken bör samspela med smittskyddsstrategin. Den expertgrupp som den norska regeringen arbetar med har analyserat

hur det ska gå till att få en god förståelse för de långsiktiga effekterna av infektionsförebyggande åtgärder i samverkan med de ekonomiska åtgärderna. Framför allt fokuserar expertgruppen på att se vilka infektionsbekämpningsåtgärder som bör avskaffas innan några efterfrågestimulerande åtgärder genomförs. I Sverige bör regeringen skyndsamt tillsätta en sådan grupp under ledning av, men inte begränsat till, Finanspolitiska rådet.

2.2.2 Investeringsprogram för ökad testkapacitet

I väntan på att ett vaccin finns på plats kommer den svenska befolkningen behöva skyddas mot smitta i så hög grad som möjligt. Tillgång till testning i stor skala är därför helt nödvändigt för att Sverige ska kunna ha snabba och tillförlitliga resultat som bas för landets beslutsfattande. Det är också en förutsättning för att kunna lätta på restriktionerna, givet att det behövs tillförlitlig information om hur smittspridningen har utvecklats för att kunna öppna upp ekonomin igen. I takt med att ekonomin öppnas upp igen behöver man även kunna utvärdera ifall smittspridningen snabbt tar fart, för att kunna bedöma om lättnaden av restriktionerna genomförs på ett hållbart sätt.

Som beskrivits tidigare har Europeiska rådet och EU-kommissionen presenterat ett gemensamt europeiskt förslag till färdplan för att lyfta coronarestriktioner. I den färdplanen trycker de på för vikten av ökad testning. För att restriktioner ska kunna lättas och samhället kunna återgå till ett mer normalt läge krävs kontinuerlig övervakning och en beredskap att anpassa sig och återinföra restriktioner.

Hur Sverige står sig i jämförelse med de nordiska länderna och Tyskland

Sverige ligger tyvärr efter de övriga nordiska länderna vad gäller testning i förhållande till befolkningens mängd. Enligt den senast tillgängliga statistiken sker här drygt nio tester per tusen invånare. Norge testar tre gånger mer än vad Sverige gör, och Danmark testar mer än dubbelt så mycket. Finland testar ungefär 30 procent mer. Slutsatsen är att Sverige – trots den strategi som regeringen har tagit fram – har misslyckats med att skala upp testningen. I tabell 2 visas hur det nordiska testningsläget såg ut den 24 april.

Tabell 2 Jämförelse mellan genomförda tester per tusen invånare i de nordiska länderna

	Genomförda tester	Tester per tusen invånare
Sverige	94 900	9,2
Norge	155 125	28,9
Danmark	125 329	21,5
Finland	71 000	12,8

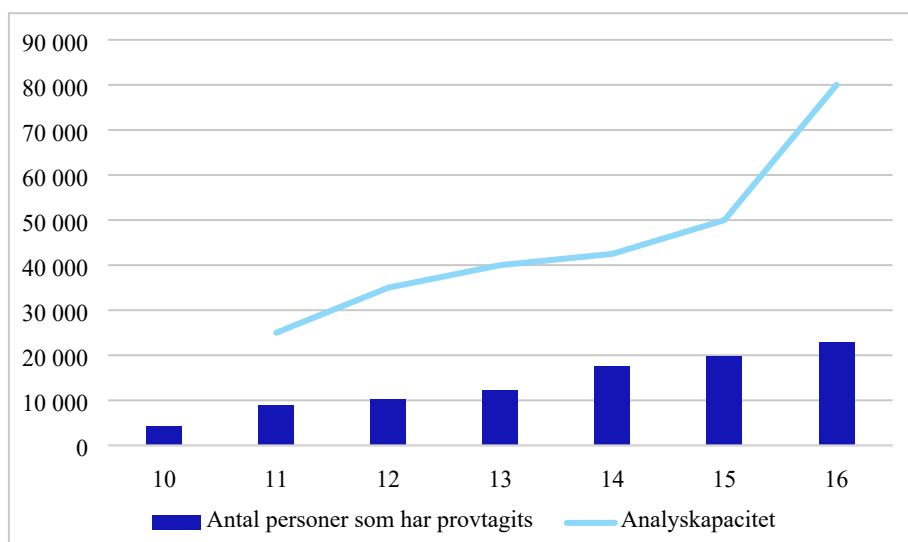
Det land i Europa som har kommit allra längst vad gäller att införa storskalig testning är Tyskland. I Tyskland har man sedan tidigare genomfört 1,7 miljoner tester och hade redan i slutet av mars en testomfattning på ca 350 000 tester i veckan. I Tyskland talas det dock om att öka testningen ytterligare med sikte på att kunna genomföra ca 200 000 provtagningar om dagen. Den tyska regeringens syfte med att utöka testningen ytterligare är att de vill gå från ett läge där testerna bekräftar den nuvarande situationen till att man kommer till ett läge där testerna gör att man ligger före utvecklingen. Skulle Sverige ha en lika ambitiös testverksamhet som Tyskland skulle vi i dagsläget testa drygt 40 000 personer i veckan för att i närtid öka till 150 000–200 000 tester i veckan. I

dagsläget innebär det att Sverige omedelbart skulle behöva fördubbla antalet faktiska tester som utförs varje vecka.

Det krävs ett investeringsprogram för att öka den svenska testkapaciteten

I den strategi för att utöka att testningen som regeringen har beställt talas det om att kapaciteten över tid ska kunna öka till 150 000 tester. Den teoretiska kapaciteten säger dock väldigt lite om hur många tester som verkligen utförs. I dagens läge använder Sverige exempelvis endast hälften av den testkapacitet som finns tillgänglig och har legat på den nivån under de senaste veckorna.

Figur 2 Antal genomförda tester och analyskapacitet

Källa: Folkhälsomyndigheten.

Det är självfallet välkommet att det finns en ambition att utöka kapaciteten men den teoretiska kapaciteten skulle också behöva omsättas i praktiken. Ett svenskt program för ökad testning skulle därför behöva vila på följande två delar:

1. Omsätta den planerade utökningen av testkapacitet i en reell utökning av testning. Detta innebär att Sverige – i absolut närtid – ska öka testningen till 150 000 tester i veckan. Det är då uppenbart att de ekonomiska resurser som regeringen har avsatt för tester inte är tillräckliga. Regeringen har i dagsläget avsatt 1 miljard kronor, vilket endast skulle räcka för att bekosta den teoretiska kapaciteten i fyra till fem veckor. För att klara av att reellt utöka testverksamheten skjuter Moderaterna till 6 miljarder kronor under 2020.
2. Även om testverksamheten skulle utökas till den nu planerade teoretiska kapaciteten skulle Sverige ändå ligga efter den uppskalning som nu talas om i Tyskland. Folkhälsomyndigheten bör därför även börja planera för att utöka testkapaciteten ytterligare. En riktlinje bör då vara att noga följa den tyska utvecklingen och i ett första steg bygga ut kapaciteten för att klara av i alla fall 200 000 tester i veckan.

Med ökade resurser kommer också krav på en effektivare organisation. För att skala upp antalet tester kommer det att krävas helt andra insatser än de vi hittills har sett. Det var en nödvändig början när regeringen, efter initiativ från Moderaterna, gav Folkhälsomyndigheten i uppdrag att ta fram en nationell strategi för utökad provtagning. Nu när strategin finns på plats krävs dock en konkret, operativ och detaljerad plan som involverar stora delar av samhället. I grunden handlar det om att ta fram en organisation

och kapacitet för det stora logistiska och organisatoriska projekt som omfattande provtagning innebär. Staten, regionerna och kommunerna kommer att behöva samarbeta med företag och civilsamhälle på ett sätt vi inte är vana vid. Det är regeringens ansvar att en tydlig organisations- och ledningsstruktur snarast kommer på plats.

2.2.3 Utbyggd vårdkapacitet

Att ge sjukvården möjlighet att klara vårdbehovet till följd av pandemin är grundläggande för hela hanteringen av coronakrisen. Ju mer begränsad sjukvårdskapaciteten är, desto svårare har Sverige att klara av smittspridningen. Under mycket kort tid har den svenska sjukvårdskapaciteten ökat på ett imponerande sätt. Faran är dock på inget sätt över och till dess att pandemin har bedarrat och ett vaccin finns tillgängligt behöver det finnas en fortsatt god kapacitet inom vård och omsorg.

Givet att pandemin är en nationell kris är det centralt att det är staten som står för de extraordinära kostnader som krisen ger upphov till. Skulle så inte vara fallet skulle bekämpningen av pandemin behöva genomföras på bekostnad av omfattande nedskärningar inom den övriga delen av välfärden. Regeringen ställde tidigt ut ett löfte om att den skulle ersätta alla de extraordinära kostnader som följer av pandemin. Moderaterna välkomnar det beskedet men är starkt kritiska till att löftet inte också följs upp av reella ekonomiska resurser.

Utifrån Folkhälsomyndighetens scenario över hur stort vårdbehovet är till följd av pandemin, och baserat på genomsnittliga vårdkostnader för såväl slutenvården som intensivvården, skulle de totala kostnaderna för endast vårdinsatsen bli mellan 6 och 8 miljarder kronor. I nuläget ligger det utnyttjade vårdbehovet under Folkhälsomyndighetens scenario, men även om denna lägre nivå skulle hålla i sig bedöms endast sjukvårdens kostnader uppgå till ca 3 miljarder kronor.

Utöver det tillkommer kostnader för hela den kommunala omsorgen och de omfattande inköp av skyddsutrustning som nu görs. Givet att regeringen endast skjutit till 3 miljarder kronor finns det en stor risk att kostnaden för att bekämpa covid-19 kommer att drabba den övriga välfärden. Risken för att pandemin tvingar fram nedskärningar inom andra delar av välfärden förstärks av att den förordning som styr regeringens ersättning till kommuner och regioner reglerar att ersättning endast ges i mån av medel.

Skulle nedskärningar ske inom välfärden får det självfallet stora effekter för alla dem som är beroende av välfärdstjänsterna. Det riskerar också att driva på den ekonomiska nedgången. Skulle det även börja ske åtstramningar i den offentliga konsumtionen kommer Sverige att få en procyklisk ekonomisk politik som förstärker och fördjupar konjunktturnedgången.

Moderaterna föreslår därför att det i ett nytt steg skjuts till 5 miljarder kronor för att säkerställa att det finns full täckning för de extraordinära kostnaderna.

3 Hela samhället ska fungera – även i kris

De samhällsproblem Sverige brottades med redan innan coronakrisen består och har på flera sätt förvärrats. Kraftigt minskade skatteintäkter kombinerat med en enorm press på sjukvården till följd av pandemin gör att välfärdens finansiering inte räcker till. Brottligheten har på vissa sätt ändrat karaktär i krisen – där rånen minskat men där våld i hemmet ökat. Samtidigt har antalet dödsskjutningar och skjutningar ökat jämfört med samma period ifjol, vilket var ett rekordår i negativ bemärkelse.

3.1 Resurser till välfärden

Under 2020 har resultatet av regeringens misslyckade jobbpolitik blivit tydligt. Löftet om EU:s lägsta arbetslöshet har resulterat i EU:s lägsta tillväxt per capita och att Sverige tillhör de europeiska länder som har högst arbetslöshet. Centrala delar av de grundläggande samhällsuppgifterna – såsom välfärden – är därför satt under hård press.

Resurserna till välfärden är beroende av en stark svensk ekonomi där skattepengarna användas effektivt. En svagare ekonomisk utveckling leder till lägre intäkter, vilket tillsammans med ökade kostnader till följd av den demografiska utvecklingen och bristande integrationspolitik har lett till en svårare ekonomisk situation för välfärden.

De förslag som regeringen förde fram i budgetpropositionen för år 2020 var inte tillräckliga för att möta den akuta situationen. Inom välfärdens område pekade SKR på att de förslag som återfinns i budgetpropositionen i huvudsak handlade om omflyttningar av redan in-tecknade eller tidigare aviserade medel.

I början av året blev det därför tydligt att kommuner och regioner behövde få ytterligare resurstillskott. Moderaterna samlade därför oppositionen för att driva igenom ett räddningspaket för välfärden som gav ett tillskott på 7,5 miljarder kronor. Detta tillskott var dock anpassat för situationen innan coronakrisen.

Den kraftiga minskning av skatteintäkterna, kombinerat med en enorm press på sjukvården, som skett till följd av coronakrisen innebär att ytterligare resurstillskott behövs. De resurser regeringen presenterat – utöver det som är tänkt att täcka de extraordinära kostnaderna – räcker troligen endast till att täcka upp för de minskade skatteintäkterna. Moderaterna står bakom det tillskottet men givet risken för att en stram ekonomi för välfärden kan leda till att konjunkturedgången förstärks behöver ytterligare resurser skjutas till. För utöver de minskade skatteintäkterna innebär pandemin en rad kostnadsökningar även utanför vården och omsorgen. Inom regionernas verksamhet minskar exempelvis intäkterna från kollektivtrafiken kraftigt samtidigt som det också byggs upp en stor vårdskuld när nu annan vård prioriteras ned till förmån för hanteringen av covid-19. Kommunerna kommer samtidigt att få kraftigt ökade kostnader för såväl bidrag som arbetsmarknadspolitiska insatser. I år räknade Sveriges Kommuner och Regioner med att kostnaderna för försörjningsstöd skulle uppgå till 10 miljarder kronor, exklusive administrationskostnader. Under finanskrisen låg kostnaderna för försörjningsstöd på uppemot 14–15 miljarder kronor, exklusive administrationskostnader. Givet att den ekonomiska nedgången nu är ännu kraftigare än under finanskrisen behöver det således finnas beredskap för att inte ökade bidragskostnader ska tränga ut välfärden.

Moderaterna vill också skapa ekonomiskt utrymme för sjukvården och omsorgen att ge ett coronatillägg – eller genomföra andra riktade insatser – till all den personal som nu står i frontlinjen för att hantera coronakrisen. Om andra insatser bedöms vara mer

effektiva beroende på den lokala situationen – exempelvis att kunna erbjuda extra ersättning till alla i vården och omsorgen som arbetar mer än ordinarie tjänstetid, erbjuda hotellövernattning eller taxi hem för personal som jobbar tolvtimmarspass och ska arbeta dagen efter igen, eller att ge ersättning för mellanskillnad mellan lön och sjukförsäkring för dem som har patientnära arbetsuppgifter och blir sjukskrivna – kan statsbidraget självfallet gå till att täcka kostnader för det.

3.2 Resurser till rättsväsendet

Den grova brottsligheten har inte tagit paus i coronakrisen. Tvärtom har antalet skjutningar och sprängningar ökat i år jämfört med samma period år 2019 – som i sig innebar den högst noterade årssiffran sedan mätningarna påbörjades. I denna vårmotion tar Moderaterna ytterligare steg för att öka antalet poliser och stärka hela rättsväsendet.

De kriminella gängerna håller delar av Sverige i ett järngrepp. De hotar inte bara enskilda människors liv och trygghet, utan hela det svenska samhällskontraktet. Gängens makt och våld skadar det förtroende och den tillit som vårt samhällsbygge vilar på. Moderaterna är fast beslutna att knäcka de kriminella gängerna och återupprätta tryggheten i Sverige. Därför föreslog vi i vår budgetmotion för i år den största satsningen på polis och rättsväsen i modern tid.

Om Sverige ska bli ett tryggare land att bo och leva i krävs en politisk mobilisering mot det grova våldet här och nu. Och det kräver en politik som konsekvent stärker polisen genom resurser för att få fler polisanställda och goda villkor så att fler väljer att bli poliser och så att de som är poliser i dag stannar kvar i yrket. En stramare rättspolitik krävs med exempelvis dubbla straff för gängkriminella, slopad mängdrabatt och ungdomsrabatt samt en uthållig kamp mot terrorismen.

Att lag och ordning upprätthålls är en förutsättning för att samhället ska fungera. Brottslighet drabbar både människors faktiska och upplevda frihet såväl som hela samhällsekonomin. Centralt för att minska brottsligheten är att det finns tillräckligt många poliser och att de kan göra tillräckligt noggranna brottsutredningar så att brott kan klaras upp och sedan beivras. På grund av regeringens alltför sena och otillräckliga satsningar på och styrning av Polismyndigheten är upptäcktsrisken för den som begår brott alldeles för låg i dag. Polisen upplevs som frånvarande i många delar av landet. Otryggheten påverkar människor i vardagen. Utsattheten för brott mot enskild person ökar. Såväl personrån som sexualbrott har ökat kraftigt de senaste åren. En ny och grövre typ av brottslighet utmanar samtidigt svensk polis. Handgranater används i uppgörelser mellan kriminella, och enligt rikspolischefen saknar situationen med sprängningar motsvarighet internationellt. Gängens våldskapital bidrar till att skrämna vittnen och våldet drabbar även helt oskyldiga offer. Det grova våldet befinner sig på historiskt höga nivåer. Polistätheten är lägre än för tio år sedan och många poliser lämnar yrket i förtid samtidigt som en stor andel utbildningsplatser vid polisutbildningen står tomma.

På flera håll ser vi hur man inte har resurser att rycka ut vid pågående brottslighet. Polisen behöver bli mer effektiv och koncentrerad kring kärnuppgifterna att ingripa mot, utreda och klara upp fler brott. Ytterst är målet att minska brottsligheten och att öka människors trygghet.

Upptäcktsrisken måste öka och utsattheten för brott minska. Den upplevda tryggheten ska öka väsentligt i hela landet. Vi vet att det går att vända utvecklingen. Vi

har gjort det förr när vårt land har stått inför stora problem. Inte drabbats av uppgivenhet – utan fyllts av beslutsamhet.

3.2.1 Fler poliser genom högre lön och betald polisutbildning

En ökad trygghet kräver inte minst att Sverige får fler synliga poliser i alla delar av landet. Ökningen av antalet poliser under kommande år ska i första hand ske nära medborgarna, på lokalpolisområdesnivå, för att öka polisens synlighet och närvaro i hela landet. Men nu gapar fyra av tio platser tomma tre veckor in på vårterminens polisutbildning. Av sammanlagt 1 020 platser utnyttjades endast 606 av blivande poliser. Det gör att andelen tomma platser på polisutbildningen under vårterminen 2020 ligger på en rekordnivå. Att det står hundratals platser tomma när polisutbildningen har byggts ut är inget annat än resursslöseri. För att ändra på detta måste polisycket göras mer attraktivt. Följande reformer kommer att vara viktiga.

- **Höjda polislöner.** För att behålla erfarna poliser och attrahera fler nya poliser till yrket behöver polisycket bli mer attraktivt. Centralt är att polisernas löner höjs i linje med förslaget från Moderaternas och Kristdemokraternas budget.
- **Betald polisutbildning.** Att enbart utöka antalet utbildningsplatser räcker samtidigt inte för att klara av målet att få 10 000 fler polisanställda. Fler åtgärder behövs för att göra det mer attraktivt att arbeta som polis i Sverige. Moderaterna vill därför att den som går polisutbildningen ska få sina studielån från utbildningstiden avskrivna. Därigenom blir utbildningen betald av staten, vilket gör det mer lönsamt att utbilda sig till och arbeta som polis. Under de första fem åren som polis skrivs en femtedel av studielånet av varje år. Efter fem år är hela lånet avskrivet. Väljer man att sluta under de fem åren behöver man inte betala tillbaka de redan avskrivna delarna av lånet. Den här utformningen ger incitament både att utbilda sig till och arbeta som polis.
- **Återrekrytera poliser.** Arbetet med att anställa fler civila utredare måste intensifieras. Vi vill också se en särskild satsning för att rekrytera administrativt stöd till utredningsverksamheten för att bistå poliser med enklare men tidskrävande sysslor, såsom förhörsutskrifter. En särskild satsning bör också göras för att återanställa pensionerade poliser och poliser som lämnat yrket. Det är ett snabbt och effektivt sätt att öka antalet erfarna poliser, fram till dess att nya poliser har utbildats och kommit på plats.

3.2.2 Förstärk hela rättsväsendet – satsning på Åklagarmyndigheten, domstolarna och Kriminalvården

När polisen stärks behöver även övriga delar av rättsväsendet stärkas. Moderaternas skärpta rättspolitik innebär exempelvis att kapaciteten inom Kriminalvården på sikt måste öka väsentligt.

Antalet åklagare måste bli fler. Många brott kräver alltmer komplicerade och tidskrävande utredningar. Det är av stor betydelse att Åklagarmyndigheten, inte minst på grund av utbildningstiden för åklagare, får långsiktiga förutsättningar att anställa fler medarbetare. Annars riskeras myndighetens långsiktiga kompetensuppbyggnad, och åklagarna kan bli en flaskhals i rättsväsendet. Moderaterna föreslår därför att Åklagarmyndighetens anslag ökas.

Domstolarna behöver stärkas väsentligt. Ärendemängden i domstolarna har ökat och förväntas öka under de kommande åren. Måltillströmningen förväntas stiga ytterligare framöver. Vidare är det helt centralt att domstolarna är tillräckligt resurssatta för att kunna bedriva sitt arbete på ett både rättssäkert och effektivt sätt.

Coronakrisen har inneburit inställda rättegångar, vilket är allvarligt och något som kan få långtgående konsekvenser. Nu behövs åtgärder för att rättegångar ska kunna genomföras. Domstolarna har bl.a. haft anställningsstopp på grund av regeringens besparingar, vilket ytterligare bidragit till att mål lagts på hög. Framöver kommer resurser behöva skjutas till domstolarna för att inte ärenden ska läggas på hög.

Kriminalvårdens kapacitet ska öka och det brottsförebyggande arbetet intensifieras. Det är uppenbart att det behövs fler platser i häkten och på anstalter. Det behövs också en kapacitetsgenomlysning av Kriminalvården för att ta fram en konkret och långsiktig plan för Kriminalvårdens expansion och framtida fängelseetableringar. Moderaterna vill också se ett starkare fokus på de unga personer som rekryteras och används av de kriminella gängerna. Därför bör en ny enhet inrättas hos Kriminalvården för unga mellan 15 och 18 år som begått grova brott samtidigt som resurser behöver tillföras i linje med budgetpropositionen.

3.2.3 Särskild satsning mot våld i hemmet

I spåren av isolering och oro visar larmrapporter att våldet i nära relationer ökar. Det är en utveckling som måste tas på största allvar och Sverige behöver skyndsamt få på plats bättre skydd för våldsutsatta kvinnor. Under pandemin har det blivit svårare att söka hjälp när utsatta, ofta kvinnor, tvingas stanna hemma med sin förövare. Kvinnojourer och hjälporganisationer runt om i Sverige larmar om ett ökat stödbehov.

Sverige måste ta detta på stort allvar och skyndsamt ta fram konkreta verktyg. Moderaterna föreslår i vårmotionen att ytterligare 100 miljoner kronor avsätts för att kvinnojourerna ska ha tillräckligt med stödinsatser och en god beredskap. Utöver det behöver ytterligare åtgärder vidtas för att bättre skydda den som utsätts för våld.

- **Lättare att larma.** Under krisens gång har informationsinsatser genomförts för att minska smittspridningen bland våra äldre. Moderaterna vill även se fler informationsinsatser för våld i nära relationer. Regeringen bör skyndsamt se över möjligheten att inför nya kontaktvägar för den som utsätts för våld. Det kan exempelvis handla om att bredda möjligheten att larma via sms i nödsituationer, eller fysiska funktioner i form av kodord som nu prövas i andra länder.
- **Samverkan i akuta situationer.** Vid akuta våldshändelser inom familjer måste det operativa samarbetet mellan olika samhällsinstanser fungera. I Västra Götalandsregionen har ett utvecklings- och samverkansprojekt mellan polis, åklagare, socialjour, socialtjänst och hälso- och sjukvård prövats med stor framgång vid akuta våldshändelser i familjer. Moderaterna vill att tillvägagångssättet utvecklas och sprids nationellt för att stärka skyddet och stödet för våldsutsatta kvinnor i hela landet.
- **Skärpta straff.** Samhället måste tydligare markera mot våld i nära relationer och bättre skydda utsatta. Moderaterna vill skärpa straffskalan för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning så att dagens nio månader till sex års fängelse höjs till ett år och tio års fängelse. Bestämmelserna tar sikte på upprepade kränkningar som begås i en nära relation.

- **Kontaktförbud med fotboja.** I dag krävs att en gärningsman bryter mot ett kontaktförbud för att kontaktförbud med fotboja ska kunna meddelas. Det innebär en otrygghet för brottsutsatta kvinnor och riskerar medföra en omotiverad risk. Moderaterna vill att beslutet om huruvida kontaktförbud ska förenas med fotboja ska kunna meddelas direkt.

4 Offentliga finanser

Sverige och världsekonomin i stort befinner sig nu i ett unikt läge, med den djupaste och snabbaste nedgången på 100 år. Nedgången beror inte på obalanser i ekonomin, eller på bristande konkurrenskraft eller lågt förtroende för den svenska ekonomin i stort. Krisen är inte i sig ett tecken på att ekonomin behöver förändras. Till skillnad från 1990-talskrisen är förutsättningarna för de offentliga finanserna gynnsamma med låg offentligfinansiell skuldsättning.

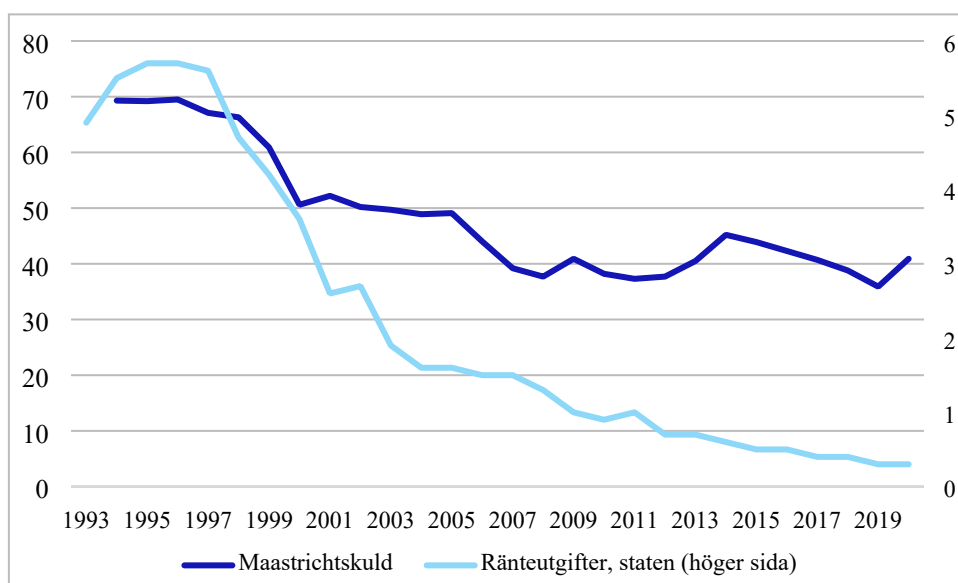
Moderaterna har därför landat i att det finns starka skäl att göra det som krävs för att rädda de svenska jobben och behålla näringslivet så intakt som möjligt tills den akuta coronakrisen har bedarrat och smittspridningen har minskat. Under inga omständigheter får dock åtgärderna leda till att förtroendet för de offentliga finanserna försvagas. Det behöver dessutom finnas utrymme för de automatiska och semiautomatiska stabilisatorerna att verka fullt ut och det måste också finnas utrymme för att göra betydande generella finanspolitiska stimulansåtgärder när väl den akuta krisen har avtagit och sådana åtgärder kan förväntas ha effekt.

Moderaternas krisåtgärder och motiven för dem beskrivs i mer detalj i kapitel 1. I detta kapitel görs en genomgång av Sveriges offentliga finanser och vilka förutsättningar och begränsningar de utgör för en ambitiös krispolitik för att rädda jobben.

4.1 Sveriges offentliga finanser och förväntad utveckling

Sverige har bland EU:s starkaste offentliga finanser. Tack vare ett starkt finansiellt ramverk och en i huvudsak ansvarsfull ekonomisk politik har den svenska offentliga skulden, den s.k. Maastrichtskulden, sjunkit från nästan 70 procent i samband med 1990-talskrisen, till ca 35 procent 2019 (se figur 3).

Figur 3 Utveckling av Maastrichtskulden och statens ränteutgifter sedan 1993 (procent av BNP)

Källa: Konjunkturinstitutet, konjunkturläget april 2020.

Det finanspolitiska ramverket och överskottsmålet har haft flera syften, men ett har varit att skapa stabiliseringspolitiska marginaler som gör att en djup lågkonjunktur eller annan krisartad utveckling kan mötas med aktiva finanspolitiska åtgärder utan att statens kreditvärdighet ifrågasätts. Exempelvis skrev regeringen i vårpropositionen 2014:

Överskottet syftar till att bidra till långsiktigt hållbara offentliga finanser så att en aktiv finanspolitik ska kunna bedrivas också i lågkonjunktur utan att underskotten eller skulden blir så stora att styrkan i Sveriges offentliga finanser ifrågasätts. För att finanspolitiken ska kunna bidra till att aktivt stabilisera resursutnyttjandet krävs att det finns ett grundmurat förtroende för de offentliga finanserna hos finansmarknader, företag och hushåll. Om ett land vid varje tidpunkt vill upprätthålla förtroendet krävs betydande säkerhetsmarginaler. Det är nödvändigt både för att de automatiska och semi-automatiska stabilisatorerna ska kunna verka fullt ut och för att vid behov kunna genomföra ytterligare aktiva åtgärder.

Om förtroendet minskar tvingas ett land bedriva åtstramningspolitik i en lågkonjunktur, något som innebär stora ekonomiska och sociala kostnader. Sverige tvingades göra detta under 1990-talskrisen, då bristande förtroende för de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet tvingade fram besparingar på 8 procent av BNP under perioden 1995–1998. Ytterligare en begränsning av storleken på de aktiva åtgärderna är att dessa måste rymmas inom de begränsningar som reglerna i EU:s stabilitets och tillväxtpakt samt överskottsmålet och utgiftstaket utgör. Erfarenheten visar dessutom att det i samband med större globala konjunkturedgångar och vid oro på de internationella finansmarknaderna ofta är små och öppna ekonomier med egen valuta som är särskilt utsatta. Att i sådana lägen ha ett finanspolitiskt manöverutrymme i form av överskott i linje med överskottsmålet och en låg skuldkvot ger politiken styrka.

Till följd av det finanspolitiska ramverket och överskottsmålet har den offentligfinansiella skulden minskat och gett politiken det manöverutrymme som behövs för att kunna agera under en kris. Dels för att skulden är låg, dels för att – som framgår av figur 3 – kostnaden för skulden är betydligt lägre nu än den var i början på 1990-talet. 1995 och 1996 motsvarade statens ränteutgifter 5,7 procent av BNP. Med offentliga utgifter som motsvarade runt 50 procent av BNP utgjorde ränteutgifterna mer än 10 procent av de totala offentliga utgifterna. 2020 väntas, trots en ökad statsskuld,

räntorna endast motsvara 0,3 procent av BNP, eller runt 0,6 procent av de totala offentliga utgifterna. Räntekostnaderna var alltså 19 gånger större, med hänsyn taget till ekonomins storlek, efter 1990-talskrisen än i dag. Erfarenheten visar dock tydligt att stora underskott som uppstår i samband med kraftiga konjunkturavmattningar kan leda till ett minskat förtroende för finanspolitiken, vilket i sin tur kan bidra till försämrad kreditvärdighet, ökande riskpremier och därmed stigande upplåningskostnader för den offentliga sektorn. Därför bör krisinsatserna hela tiden ligga inom ramen för vad som kan vara en acceptabel skuldutveckling.

Måttlig ökning av skulden enligt de flesta bedömare

I den kanske snabbaste och djupaste nedgången på 100 år är prognoserna för underskott och statsskuld betydligt mer osäkra än vanligt. De uppdaterade prognoser som finns är dock relativt samstämmiga (se tabell 3). Statsskulden väntas öka med mellan 5 och 7 procentenheter i år för att sedan börja sjunka något 2021. I kronor räknat ökar skulden, som var 1 800 miljarder kronor både 2014 och 2019, med ca 200 miljarder kronor eller ca 4 procent av BNP (den övriga skuldökningen som andel av BNP beror på minskad BNP). Statsskulden hamnar då strax över 40 procent, på samma nivå som den nådde under finanskrisen 2009. Trots detta väntas inte räntekostnaderna öka, till följd av lägre genomsnittliga räntekostnader.

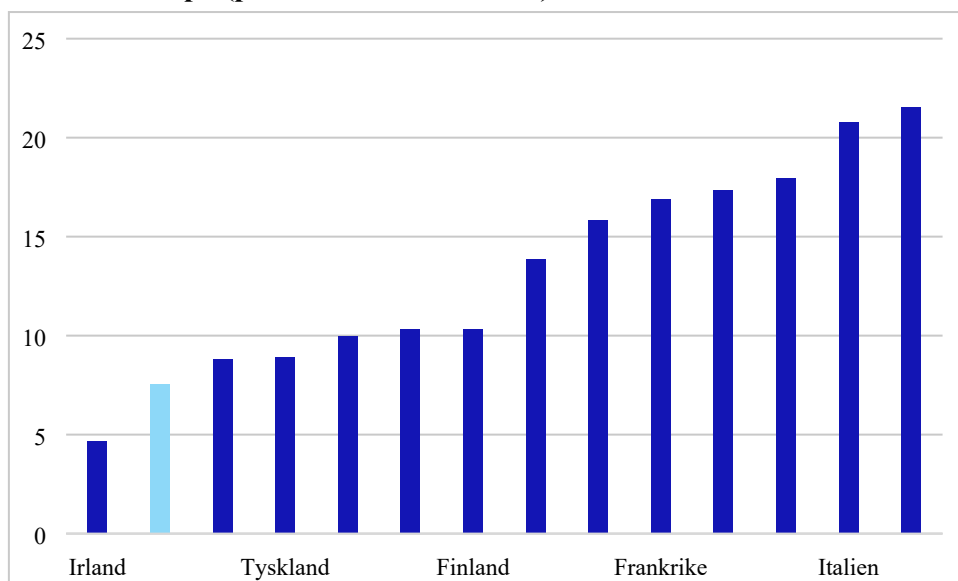
Tabell 3 Sammanställning av olika prognosmakares bedömningar av den svenska skuldutvecklingen

Procent av BNP

	2019		2020		2021	
	Finansiellt sparande	Maastricht-skuld	Finansiellt sparande	Maastricht-skuld	Finansiellt sparande	Maastricht-skuld
Regeringen	0,4	35,1	-3,8	39,9	-1,4	38,3
Konjunktur-institutet	0,4	35,9	-3,5	40,9	-1,9	39,7
IMF	0,4	34,8	-5,3	42,4	-1,6	41,1

Underskotten hamnar på mellan 4 och 5 procent av BNP, jämfört med prognosen före corona som indikerade ett litet överskott på 0,1 procent enligt Finansdepartementets januariprognos. Det är ett större underskott än under finanskrisen och man får gå tillbaka till 1995 för att hitta underskott på denna nivå i Sverige. Jämfört med andra liknande länder är det förväntade underskottet relativt måttligt. Enligt IMF:s prognoser kommer Sverige att ha det minsta underskottet bland de utvecklade EU-länderna 2020 och endast marginellt högre än Schweiz. Förändringen av statsskulden antas också bli lägst bland de gamla EU-länderna (se figur 4).

Figur 4 Förändring av offentlig skuld mellan 2019 och 2020 för vissa jämförbara länder i Europa (procentenheter av BNP)

Källa: IMF, Fiscal Monitor 2020.

Hur stora säkerhetsmarginaler krävs?

Åtgärder i den pågående krisen får inte leda till att statsskuld och underskott blir så stora att förtroendet för Sveriges offentliga finanser ifrågasätts. Det skulle kunna leda till högre lånekostnader och krav på besparingar i lågkonjunktur. Det skedde under 1990-talskrisen när statens räntekostnader nådde 5 procent av BNP och det fanns investerare som ifrågasatte Sveriges möjlighet att betala av skulderna. Skandia gav exempelvis beskedet att de inte tänkte köpa några svenska obligationer innan svenska politiker gav ett trovärdigt svar på hur den skenande svenska statsskulden skulle hanteras. Marknadens brist på förtroende tvingade i sin tur fram omfattande sparpaket – åtgärder som var riktiga och som bidrog till den starka svenska återhämtningen, men som konjunkturrellt inte var vältajmade. Där ska Sverige inte hamna igen. Att upprätthålla förtroendet för att offentliga finanser är långsiktigt hållbara är finanspolitikens enskilt viktigaste bidrag till konjunkturstabiliseringen.

I regeringens huvudscenario uppgår skulden till ca 40 procent av BNP. Vid en uppskattning av behovet av säkerhetsmarginaler krävs dock en betydligt försiktigare ansats. Regeringen redovisar i den ekonomiska vårpropositionen också ett mer pessimistiskt scenario som beskrivs så här:

I scenario 2 bidrar de direkta och indirekta negativa effekterna av virusutbrottet till att produktionen och BNP-tillväxten i Sverige faller mer 2020 än vad som antas i huvudscenariot. Detta leder till att resursutnyttjandet i Sverige blir mycket lägre jämfört med huvudscenariot, vilket får till följd att arbetslösheten blir högre och inflationstrycket i ekonomin blir lägre jämfört med huvudscenariot. Som en konsekvens av den lägre aktiviteten i ekonomin blir den offentliga sektorns finansiella sparande lägre än i huvudscenariot, främst till följd av lägre inkomster från skatter men också i viss mån på grund av ökade offentliga utgifter när arbetslösheten stiger. De försämrade offentliga finanserna antas finansieras med lån vilket tillsammans med en lägre BNP får till följd att den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld som andel av BNP ökar.

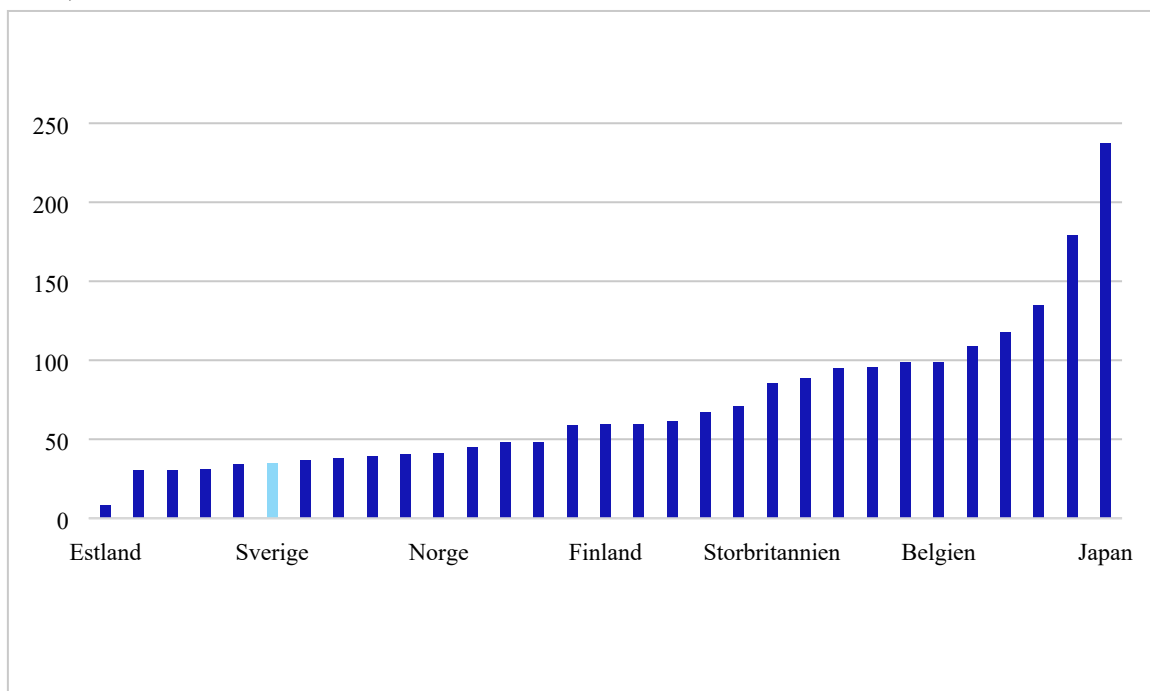
Tillväxten faller i det scenariot med 10 procent, arbetslösheten når 13,5 procent, underskottet i offentliga finanser hamnar på –9 procent och Maastrichtskulden når 49

procent av BNP 2020 och 53 procent av BNP 2021. Efter att vårpropositionen presenterades har finansministern sagt att sannolikheten för detta pessimistiska scenario har ökat. I en uppskattning av Sveriges behov av säkerhetsmarginaler bör därför detta pessimistiska scenario anses bli alltmer aktuellt.

4.2 Den ekonomiska politiken bör utformas för en uthållig statsskuldsvå

I utgångsläget har Sverige starka offentliga finanser. Det ger oss ett betydligt större utrymme att hantera krisen jämfört med många andra länder. Den relativa positionen är inte oviktig eftersom det högst sannolikt kommer att finnas en efterfrågan från investerare att även fortsättningsvis investera i statspapper. För de länder som framstår som mer stabila och mindre skuldsatta relativt andra kommer de ländernas statspapper också att framstå som mer attraktiva investeringsobjekt. Risker för ett minskat förtroende blir då också mindre.

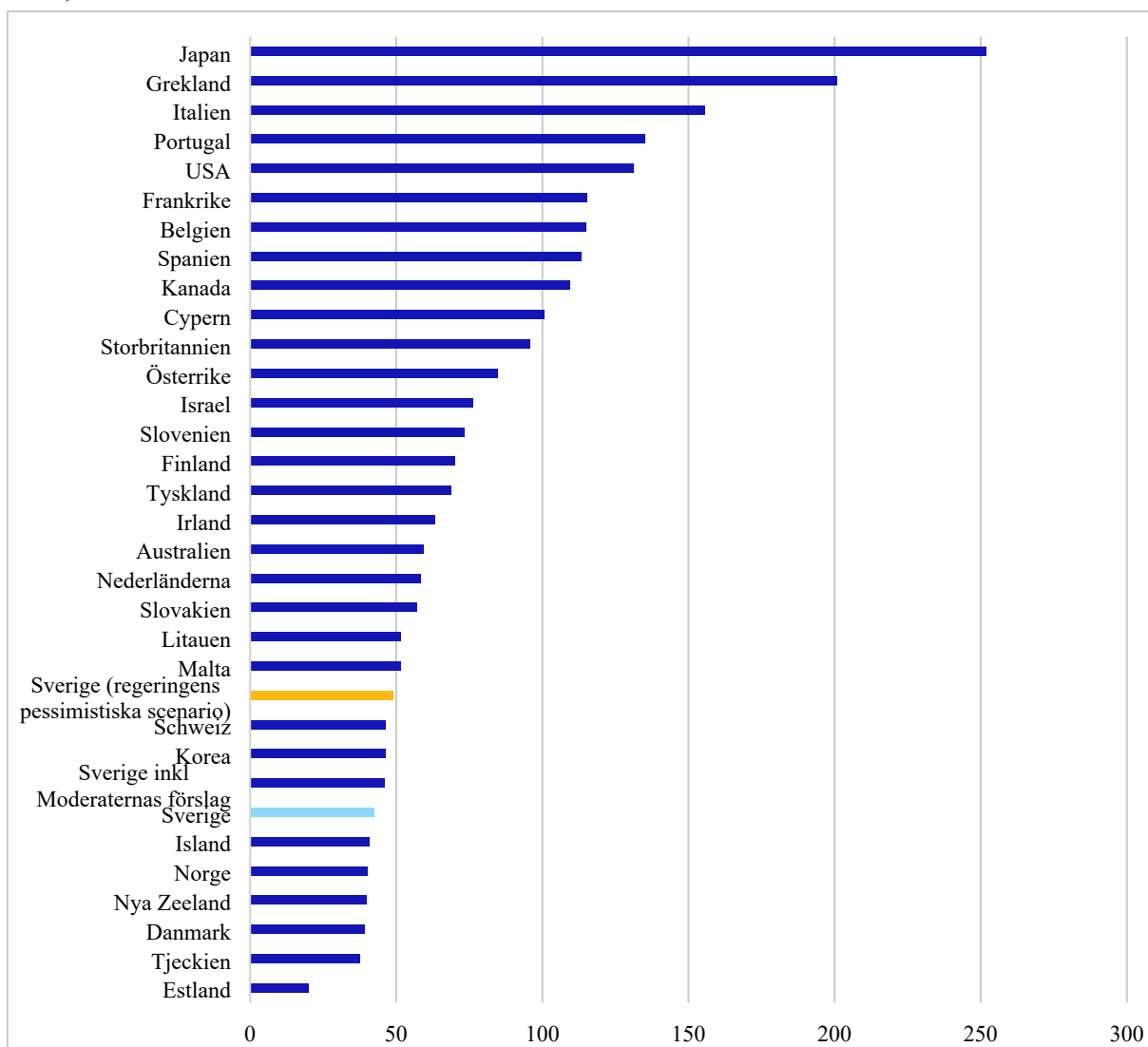
Figur 5 Offentlig skuld 2019 för EU-länder och andra större ekonomier (procent av BNP)

Källa: IMF, Fiscal Monitor 2020.

Enligt IMF utgår den svenska statsskulden inte bara från en stark position utan ökar också långsammare än andra liknande EU-länder. Inte ens om man räknar med regeringens pessimistiska scenario, se figur 6, tappar Sverige särskilt många positioner. Så länge investerarna inte tappar förtroende för statspapper generellt är det därför högst troligt att Sverige fortfarande kommer att ha förtroende på statsskuldsmarknaden.

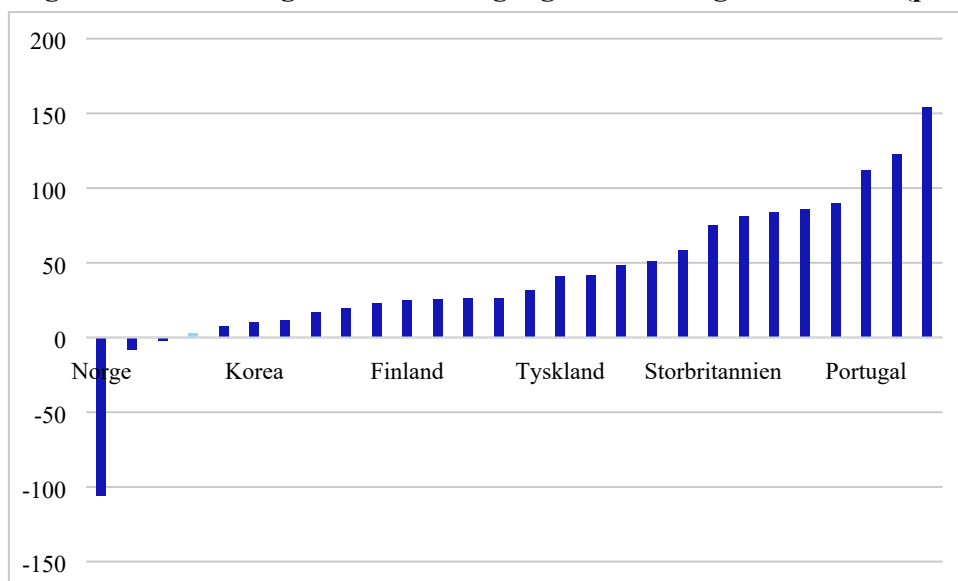
Figur 6 Offentlig bruttoskuld för EU-länder och andra större ekonomier (procent av BNP)

Källa: IMF, Fiscal Monitor 2020.

Styrkan blir ännu tydligare om man också beaktar Sveriges nettoskuldsättning, alltså där man också tittar på statens tillgångar. Bortsett från Norge finns det inget jämförbart land som har en bättre nettoställning än Sverige (se figur 7).

Figur 7 Finansiell nettoställning för vissa EU-länder och andra större ekonomier. Negativ nettoställning innebär att tillgångarna överstiger skulderna (procent av BNP)

Källa: IMF, Fiscal Monitor 2020.

Sverige ska normalt leva upp till regelverket i EU:s stabilitets- och tillväxtpakt för de offentliga finanserna. EU-ländernas finansministrar konstaterade dock redan i mars 2020 att villkoret – en allvarlig ekonomisk nedgång i euroområdet eller unionen som helhet – är uppfyllt för att använda den allmänna undantagsbestämmelsen i EU:s finanspolitiska ram.

Undantagsbestämmelsen ska säkerställa den flexibilitet som behövs för att vidta alla åtgärder som krävs för att stödja sjukvården och civilskyddet och ytterligare åtgärder för att stimulera ekonomin. En majoritet av EU-länderna väntas nu bryta mot gränsvärdena.

Givet Sveriges låga statsskuld innan coronakrisen finns det goda möjligheter för oss att bedriva en mer omfattande krispolitik och ändå ligga under de krav som ställs i stabilitets- och tillväxtpakten. Situationen är väsentligt bättre än på 90-talet. Då var Sveriges position betydligt sämre. Länder som Finland, Tyskland, Storbritannien, Frankrike, Spanien och Portugal hade alla en lägre statsskuld än Sverige, vilket gjorde Sverige mer utsatt. I dag är rollerna ombytta.

Dessutom var statsskulden snabbt växande. Sverige hade den snabbast växande statsskulden av alla OECD-länder. Dessutom berodde en stor del av underskottet, ca 40 procent, på faktorer som inte hade direkt med krisen att göra och som inte kunde förväntas försvinna i takt med att konjunkturen stärktes. I nuläget beräknas hela skuldökningen bero på antingen konjunkturella faktorer eller på tillfälliga åtgärder för att hantera konjunkturen. De offentliga finanserna kan alltså förväntas vara betydligt mer långsiktigt uthålliga.

Sveriges starka utgångsläge indikerar att vi kommer att ha råd med de åtgärder som krävs för att motverka coronakrisens effekter, utan att säkerhetsmarginalerna uttraderas eller att förtroendet för uthålligheten i offentliga finanser ifrågasätts. Det betyder inte att det är oproblemiskt att öka skulden eller att högre skuldnivåer inte kommer att få negativa effekter på tillväxten och på möjligheten att bedriva en aktiv stabiliseringspolitik i nästa kris. Däremot anser Moderaterna – liksom regeringen – att en högre skuld är en oundviklig kostnad för att motverka den snabbaste ekonomiska nedgången på många årtionden och som troligen får långtgående och varaktiga effekter på svensk ekonomi. Det är därför viktigt att krispolitiken utformas med två bärande villkor:

- De akuta krispaketen bör ha en tydlig tidsgräns eller i vart fall tydliga avstämningpunkter. Därför har Moderaterna sagt att de ytterligare stödpaket för att rädda jobben som föreslås i motionen är utformade för att gälla under två månader. Därefter bör en avstämning göras så att krispolitiken kan anpassas till det då rådande läget. Om krisen blir mycket långvarig behöver hela den ekonomiska politiken – såväl för regeringen som för Moderaterna – ses över ytterligare.
- När ekonomin lämnar den akuta fasen bör en tydlig bana för hur ekonomin ska komma tillbaka till balans utarbetas.

Ulf Kristersson (M)

Tobias Billström (M)

Jessika Roswall (M)

Elisabeth Svantesson (M)

Johan Forssell (M)

Saila Quicklund (M)

Mats Green (M)

Hans Wallmark (M)

Karin Enström (M)

Lars Hjälmered (M)

Lotta Finstorp (M)

Camilla Waltersson Grönvall (M)

Sten Bergheden (M)